

פתיח התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 89

במדבר תשס"ט

"בן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל" (א ג)

בספר "ברכת יצחק" אומר הרב יצחק שוויגר זצ"ל שמכאן יש ראייה גמורה למה שאמרו חז"ל שבמתן תורה נתרפאו כל המומין, האילמים – אמרו. "ויענו כל העם כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע". וגם אמרו "נשמע" מכאן שהחרשים – שמעו. "וכל העם רואים את הקולות" מכאן שהעוורים - ראו והחגרים נתפשטו (יכלו ללכת) שנאמר "וינועו ויעמדו מרחוק".

והנה ידוע שאיש עוור, חרש או חגר לא יוכל לצאת לצבא. אבל כאן בישראל נאמר "כל יוצא צבא בישראל" ועליהם נאמר "שיניך כעדר הרחלים שכולן מתאימות ושכולה אין בהם" כי במתן תורה נתרפאו כל המומין.

"ויתלדו על משפחותם" (א יט)

בספר "ערוגת הבושם" אומר הרב גרינוולד זצ"ל שיש הבדל עצום בין מחברי הספרים בחכמת התורה ובין המחברים בשאר חכמות. כי המחברים בחכמת התורה - עיקר חכמתם ויגיעתם היא בהבנת דברי הקדמונים. ואם יבוא אחד ויחדש דבר עצום אלא שהוא נסתר מדברי רבותינו ז"ל אפילו אם יהיה בו חכמה עמוקה ונפלאה בכל זאת בוז יבוז לו, ודבריו יחשבו כאבק הפורח ברוח וכחלום יעוף. ועינינו הרואות שבהר סיני קבלנו ספר תורה, חמשה חומשי תורה שבהם יש הכל. ועל זה כתב רבינו הקדוש את המשנה ללמדנו חכמה ודעת מה אמר לנו נותן התורה. ושוב באו החכמים ופלפלו בדבריו של רבינו הקדוש וכתבו את התלמוד. ועל זה התחברו רבבות ספרים שכל מלאכתם היא אחת, להבין את דברי רבותינו הקדמונים.

כמו כן הענין של "ייחוס" עיקר הייחוס של אדם הוא שמעשיו דומים למעשיהם של הקדמונים. כמו שאמרו רז"ל חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב. ואמרו רז"ל אם הראשונים כמלאכים אנו כבני אדם ואם הראשונים כבני אדם וזהו שאמר הכתוב "ויתלדו על משפחותם לבית אבותם". כל אחד ואחד לא היה נחשב בעצמו אלא מחשיב את עצמו בזה שהוא שיך למשפחות ישראל והולך בדרך אבותיו.

"פקודיהם למטה גד חמשה וארבעים אלף ושש מאות וחמשים" (א כה)

הנה במנין כל השבטים לא נאמר אף פעם המספר חמשים, ורק בשבט גד מנתה התורה מספר זה.

ומסביר הגר"ח קנייבסקי שליט"א בספרו "טעמא דקרא" שהתורה לא מנתה את המספרים הקטנים אלא נתנה מספרים עגולים, אם המספר המדויק היה יותר מחמשים מתוך מאה עיגלה התורה למעלה. ואם פחות מחמשים עיגלה התורה למטה. כמו שכתוב בגמרא במסכת בכורות דף ה' עמ' א'. אבל בשבט גד היה מספרם בדיוק חמשים, ולכן לא היה לאן לעגל את זה וכתבה התורה את המספר המדויק.

"אך את מטה לוי לא תפקוד ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל" (א מט)

פירש רש"י, כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו. דבר אחר, צפה הקב"ה שעתידה לעמוד גזירה על כל הנמנים וכו'. אמר אל יהיו אלו בכלל.

אומר המהר"י אסאד בספרו דברי מהרי"א שאפשר לומר כי שני הטעמים מרומזים בפסוקים אלו. שהרי לשון "פקידה" יש לו שני מובנים. א. כפשוטו לשון מנין וספירה. ב. לשון עונש, כמו "וביום פוקדי ופקדתי".

וזהו שאמר: "והלויים לא התפקדו בתוכם" דהיינו שלא נמנו בין כל ישראל. והטעם בזה. א. "אך את מטה לוי לא תפקוד", וכאן הכוונה בלשון עונש, דהיינו שלא יענשו כמו כל הנמנים. ב. "ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל" כי כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לעצמו ולא בתוך בני ישראל.

"איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל" (ב ב)

בספר "מגדלות מרקחים" מפרש פסוק זה עפ"י מה שאמרו חז"ל במסכת חולין פט עמ' א': "כי אתם המעט מכל העמים" – אפילו בשעה שאני משפיע עליכם גדולה אתם ממעטים עצמכם". דהיינו שהצדיק תולה את כל מעלותיו בזכות אבותיו וזה רמוז בפסוק

שלפנינו. "איש על דגלו באותות לבית אבותם" שתולים שהכל הוא רק בזכות אבות.

"לבית אבותם" (ב לב)

במדרש מובא: שהיו אומרים אם בגופם שלטו בנשותיהם על אחת כמה וכמה וכו'. קרא הקב"ה למלאך הממונה על הריון שהיא צר קלסתר פנים של אביהם דוגמת יצחק ואברהם. כלומר, כל הילדים במצרים היו דומים לקלסתר פניו של אביהם כמו שיצחק היה דומה לאברהם. (הובא בספר "ילקוט דוד")

"והלויים לא התפקדו בתוכם" (ב לג)

בספר "ילקוט דוד" מביא: כי תכלית המנין היה ששם י-ה יעיד על אותן שאמרו אם בגופם שלטו וכו'. ועל הלויים לא אמרו דברים אלו, שהרי לא היו משועבדים במצרים. לכן לא צריכים שם י-ה להעיד כנ"ל.

"פקוד כל בכור זכר מבן חודש ומעלה" (ג טו)

פירש רש"י משיצא מכלל ספק נפלים.

והקשו המפרשים מדוע שינה רש"י בפירושו, שהרי לגבי מנין הבכורים מבן חודש כתב ספק נפלים, ולעיל לגבי מנין הלויים מבן חודש כתב משיצא מכלל נפלים!?

בספר "לווית חן" על התורה (הובאו דברים ב"ילקוט הגרשוני") תירץ על פי מה שכתב רש"י שמנין הלויים היה עפ"י ה', ופירש רש"י: אמר משה לפני הקב"ה היאך אני נכנס לתוך אוהליהם לדעת מנין יונקיהם. אמר לו הקב"ה עשה אתה את שלך, ואני אעשה את שלי. הלך משה ועמד על פתח האהל, ובת קול יוצאה מהאוהל ואומרת כך וכך תינוקות יש באהל. לכן נאמר על פי ה'.

אבל במנין הבכורים הישראלים נספרו הבכורים לא על פי ה', אלא במנין רגיל. וכשהקב"ה סופר לא שייך לומר ספק נפלים. שהרי אין ספק לפני הקב"ה. אבל כשמשא רבינו ספר והספירה היא רגילה, כאן צריך לומר שיצאו מידי ספק נפלים, כי אדם באמת לא יודע מי נפל ומי לא.

"וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו בגשתם את קדש הקדשים" (ד יט)

בספר "שיירי מנחה" מפרש הרב רחמים חי חוויטה זצ"ל עפ"י מה שאמרו חז"ל בגמרא במסכת ברכות, שישעיהו הנביא אמר לחזקיהו המלך צו לבינתך כי אתה תמות ולא תחיה. תמות בעולם הזה ולא תחיה לעולם הבא. שאל אותו חזקיהו המלך. מאי כולי האי? ענה לו ישעיהו הנביא מפני שלא נשאת אשה.

גם אמרו במסכת קידושין לעולם ישא אשה תחילה ואח"כ ילמוד תורה כדי שילמד תורה בקדושה ובטהרה.

ואת זה ניתן לרמוז במקרא קודש שלפנינו: "וזאת" – רמז לאשה. כמו שכתוב "זאת הפעם עצם מעצמי". "עשו להם" – שישאו אשה, ואז "וחיו ולא ימותו". וגם על ידי האשה יוכלו "לגשת את קדש הקדשים" – היא התורה שיוכל ללמוד בקדושה ובטהרה.

בהפטר

"וארשתיך לי בצדק ובמשפט בחסד וברחמים וארשתיך לי באמונה וידעת את ה'"

בספר "תכלת מרדכי" מפרש המהרש"ם מברעזן זצ"ל עפ"י מה שאמר הצ"ח במסכת פסחים דף נ' בשם הרב הגאון ר' אפרים ז"ל לבאר מה שאמרו רבותינו ז"ל "לא כהעולם הזה העולם הבא. בעולם הזה על בשורות טובות מברך "הטוב והמטיב" ועל בשורות רעות "ברוך דיין האמת". ולעולם הבא כולו "הטוב והמטיב"

והסביר: דמאיתו יתברך לא תצא הרעות. וכל מה שקורה בעולם הם באמת טובות, רק בעולם הזה אין לנו דעת להשיג זאת ולכן לפי ראות עינינו אנו מבדילים בין טובות הגלויות לנו, לבין מה שנראה לנו רעות. אבל לעתיד לבוא תתמלא הארץ דעה ואז ידעו שגם מה שהיה נראה לנו רעות הם באמת טובות גמורות.

ידוע שהשם "אלוקים" רומז למידת הדין, ולעומת זאת י-ק-ו רומז למידת הרחמים.

ואם כן זה מה שכתוב "וארשתיך לי בצדק ובמשפט" – מידת הדין – "ובחסד וברחמים", כלומר בעולם הזה פעם זה נראה לנו משפט, ופעם חסד ורחמים. אבל "וארשתיך לי לעולם" – לעתיד לבוא – אז "וידעת את ה'". תדעי שהכל היה מצד הרחמים שהוא שם י-ק-ו.

